

Ortadoğu Araştırmaları Merkezi
مركز دراسات الشرق الأوسط
Center for Middle Eastern Studies

ANALİZ 299
NİSAN 2022

SURİYE'DEKİ İRAN KONUŞLANMASINA KARŞI İSRAİL SALDIRILARI

IŞINSU ACAR

Telif Hakkı

Ankara - TÜRKİYE ORSAM © 2022

Bu çalışmaya ait içeriğin telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu çalışmada yer alan değerlendirmeler yazarına aittir; ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

Yayınlanma Tarihi: 7 Nisan 2022

Ortadoğu Araştırmaları Merkezi

Adres : Mustafa Kemal Mah. 2128 Sk. No: 3 Çankaya, ANKARA

Telefon : +90 850 888 15 20

Eposta : info@orsam.org.tr

Fotoğraflar : Anadolu Ajansı.

“Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 5'inci maddesinin ikinci fıkrası çerçevesinde bandrol taşıması zorunlu değildir”

SURİYE'DEKİ İRAN KONUŞLANMASINA KARŞI İSRAİL SALDIRILARI

Yazar Hakkında

İşinsu Acar

Lisans eğitimini Özyeğin Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde tamamlayarak 2020 yılında mezun olmuştur. İktisadi Kalkınma Vakfında (İKV) Avrupa Birliği çalışmaları üzerine ve Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfında (TESEV) sürdürülebilir kent projesi kapsamında stajyer olarak görev almıştır. Özyeğin Üniversitesinde araştırma asistanı olarak din ve laiklik sosyolojisi ve siyaseti üzerine çalışmıştır. İnsani yardım ve operasyonlar üzerine çalışmaları bulunan İşinsu, özellikle Suriye'de yer alan mülteci kamplarını, ülke içinde yerinden edilmiş insanları ve yardım kuruluşlarının faaliyetlerini takip etmektedir. Ayrıca Arap Baharı sonrası toplumsal hareketler ve demokratikleşme-kültür çalışmaları ilgi alanları arasındadır. Lisans eğitimi sonrasında ilgili konularda çevrim içi eğitimler almıştır. Hâlihazırda ORSAM Levant Çalışmaları Koordinatörlüğü Araştırma Asistanı olarak görev almaktadır. İleri seviyede İngilizce ve orta düzeyde Almanca bilmektedir. Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin Orta Doğu Araştırmaları bölümünde yüksek lisans eğitimi görmektedir.

İÇİNDEKİLER

3 GİRİŞ

5 İSRAİL'İN İRAN İLE MÜCADELE BAĞLAMINDA GÜVENLİK POLİTİKASI

9 İRAN'IN SURİYE'DE İNŞA ETTİĞİ KAPASİTE

13 İSRAİL'İN 2011 SONRASINDA SURİYE'DE İRAN HEDEFLERİNE DÖNÜK SALDIRILARININ TABLOSU

29 İSRAİL'İN SURİYE'DE GERÇEKLEŞTİRDİĞİ HAVA SALDIRILARININ ANALİZİ

35 SONUÇ

GİRİŞ

1

5 Mart 2011 tarihinde Suriye'nin güney kenti Derâa'dan ülke geneline yayılan Arap Baharı ayaklanmasına ve sonrasında vekâlet savaşının patlak vermesine uzanan süreç, İran'ın Ortadoğu'da etki alanını genişletmesi için fırsat oluşturmuştur. 2018 başı itibarıyla Suriye topraklarındaki sert ve yumuşak güç varlıklarını sağlama alan İran, kendisi adına oluşturduğu güvenli hat üzerinden hassas güdümlü füze teknolojisini Lübnan Hizbullahı'na ulaştırma kabiliyetini hiç olmadığı kadar arttırmıştır. Suriye'deki İran etkisi ile mücadelede benimsenen "vur ve kaç" tarzı İsrail hava saldırıları, sıcak çatışmanın "ucu açık" ve "doğrudan bir savaş" şeklinde karakterize edilmesine neden olmuştur.

Güncel araştırmalar, askerî kapasiteler, kısa ve uzun vadedeki çıkarlar bütününde bir değerlendirme, İsrail'in Suriye iç savaşındaki rolünün pasif olduğu sonucuna varmaktadır. İsrail saldırılarının İran'ı caydırmadığını öne süren bu araştırmalar, gelişmiş füze teknolojisinin Hizbullah'ın eline geçmesinin veya

Suriye rejiminin İran'a daha bağımlı hâle gelmesinin her zamankinden daha olası olduğu konusunda uyarmaktadır. Buradan hareketle, İsrail-Suriye dengesini belirleyici kılan faktörler arasında yer alan İsrail-Rus askerî koordinasyonunun incelenmesi ve İran'ın Suriye'deki varlığının haritalandırılması bu araştırma çabasının merkezinde yer almaktadır.

İsrail'in güvenlik algısını ve Suriye'ye yönelik hava saldırılarının hukuki altyapısını inceleyecek olan bu çalışma, Suriye'deki İran varlığının ve hava saldırılarının boyutlarını gözler önüne sererek yakın tarihten günümüze kaydedilen değişiklikler ve süreklilikler çerçevesinde kapsamlı bir analiz sunacaktır. Çalışmanın söz konusu hava saldırılarının artış gösterdiği ve 2022 yılında İsrail-İran çatışma potansiyelinin "yüksek" olarak derecelendiği bir zamanda yayımlanması ayrıca önem taşımaktadır. İran'ın bölgesel hedeflerini engellemek ilgili aktörlerin -özellikle Rusya ve ABD'nin- çıkarına olduğundan hava saldırılarında artışın ve operasyon alanının genişlemesinin bu bağlamda

okunması tavsiye edilmektedir. Nihayetinde İsrail'in askerî kampanyalarının etkili olup olmadığını sorgulayan çalışma, İran'ın Suriye'ye

yerleşmesini önlemenin imkânsız olduğunu ve İran nüfuzunun nitel ve nicel özelliklerine odaklanılmasını önermektedir.

İSRAİL'İN İRAN İLE MÜCADELE BAĞLAMINDA GÜVENLİK POLİTİKASI

Golan Tepeleri'nden İsrail-Suriye sınırının görüntüsü

Suriye özelinde kitlesel imha silahları geliştirme üsleri ve silah sevkiyat zinciri, Lübnan ve Gazze şeridi özelinde ise sınırlara yerleştirilmiş on binlerce füze ve roket İran'ın bölgedeki güç projeksiyonunun ve İsrail'i tehdit etme kapasitesinin temelini oluşturmaktadır. Buna karşılık, İsrail Savunma Kuvvetleri (İSK), mevcut bölgesel güç yapısının değişmesini önlemek, savaşı geciktirmek, caydırıcılığı güçlendirmek ve fiili bir savaş durumunda İSK için en uygun koşulları yaratmak amacıyla İran vekillerinin (proxy) silah kullanma yeteneklerine darbe vurmayı hedefleyen "Campaign Between the Wars" (CBW) isimli stratejiyi oluşturmuştur.

İsrail resmî belgelerinde ilk kez Ağustos 2015 tarihinde adı geçen bu strateji, uluslararası topluma kurumlar arası ve çok boyutlu bir model olarak tanıtılmıştır. Askerî ve istihbari kanalları bir araya getiren kampanyanın önemli bir eksenini siyasi, medyatik ve yasal araçların kullanımı oluşturmaktadır. Bu araçlara örnek olarak, İran'a karşı uluslararası yaptırımları desteklemek, Körfez ülkeleriyle ilişkileri geliştirerek Tahran'ı bölgede köşeye sıkıştırmak ve

Suriye topraklarında çatışmalardan kaçınmak için Rusya ile diyalog kurmak verilmektedir. Askerî manevralar ise İran'ın Suriye'ye yerleşmesini ve Hizbullah'ın İran kaynakları aracılığıyla güçlenmesini engellemek amacıyla gerek saldırgan (ofansif) gerek savunmacı (defansif) tutumları benimsemektedir. Ağırlıklı olarak güdümlü hassas füze projelerini hedef alan operasyonlar açık veya örtülü şekilde yürütülmektedir. Suriye hükûmeti kontrolündeki bölgelerde gerçekleştirilen saldırılar nadiren kabul edilirken, Tahran'ın nükleer programına yönelik sabotajlarda saldırıların üstlendiği örneklerle rastlanmaktadır.

Kara manevralarından mümkün olduğunca kaçınan ve saldırılarda önemli oranda hava gücüne dayanan İsrail, askerî tehditler karşısında en az zayıyat vererek karşı koymayı ve yenme yeteneği sergilemeyi amaçlamaktadır. Bu noktada ABD'nin İsrail'in güvenliği konusundaki titizliği önem arz etmektedir. Diplomatik destek, askerî gruplar ile hükûmetler arasında yapılan istişareler, mali yardımlar (2020 yılında eğitim ve donanım için ABD fonlarından 3,8

Kara manevralarından mümkün olduğunca kaçınan ve saldırılarda önemli oranda hava gücüne dayanan İsrail, askerî tehditler karşısında en az zayıat vererek karşı koymayı ve üstünlük sergilemeyi amaçlamaktadır.

milyar dolar verilmiştir), askerî teçhizat tedariki anlaşmaları, istihbarat bilgilerinin ve füze uyarılarının paylaşımı ve ortak askerî tatbikatların düzenlenmesi ABD taahhüdünün boyutlarını gözler önüne sermektedir.¹ Başlangıçta ABD'nin İsrail'e sadece taahhüdü olarak yer alan niteliksel askerî üstünlük (qualitative military edge - QME) politikasının 2008 yılında kanun hâline getirilmesiyle güvenlik yardım talepleri bu politika ışığında değerlendirilmeye başlanmış ve ilişkiler yepyeni bir boyut kazanmıştır.

2019 yılında hassas silahların çoğalması, hedefleri vurmak için somut bir listeye ve hızlı aksiyon alma yeteneğine ihtiyaç duyulmasını ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle CBW ve QME stratejilerine paralel olarak Momentum planı ortaya atılmıştır. Planın özünde beşinci nesil jet avcı uçağı olarak tanımlanan F-35'lerden bir filo oluşturmak, yeni hava kuvvetleri birimleri oluşturmak, daha iyi iletişim ağları ve İHA/SİHA'lar kullanmak, çok boyutlu tatbikatlar yapmak ve ABD ile ortak eğitim programı sayısını arttırmak yer almıştır.² Tatbikatların önemli bir kısmı açık alanlardan ziyade şehirlerde ve kasabalarda savaş çıkma olasılığına göre kentsel çatışmaya odaklanmıştır.

Momentum planında düşmanın yeteneğini en az zayıatla yok etme hedefinin tekrarlandığı görülmektedir. Savaş eşiğinin altında operasyonlar yürütmek, istenmeyen sonuçların doğmasından kaçınmak veya tırmanışı önlemek için belirli bir stratejik hedefin vurulmasını ve çıkış stratejisinin varlığını gerektirmektedir. Buna ek olarak, operasyon kararı alınırken ABD desteğinin derecesi, İsrail savunma sisteminin hazırlığı ve operasyonun başarı ihtimali gibi ölçekler temel alınmaktadır. Operasyonlar zaman ve mekân açısından yayılarak düşmanın soğumasını sağlamak amaçlanmaktadır.³

Momentum planının özgün yanı, düşman kuvvetlerini geri püskürtmekten ziyade yeteneklerini en kısa sürede *yok etme* üzerine yönelmiş olmasıdır. Yatırımın %70'ini saldırgan %30'unu savunmacı hamlelere kanallendirmeyi hedefleyen planın beş yıl boyunca istihbarat, hava kuvvetleri ve savunma kuvvetlerine rehberlik etmesi planlanmıştır. Yukarıda bahsedilen planlar dışında mülteci krizini önlemek ve sınır bölgesinde Suriye rejimi, İran ve Hizbullah'ın elini zayıflatmak adına siviller ve ılımlı rejim karşıtı savaşçılarla iyi ilişkiler kurulmasına özen gösterilmiştir. Bu

¹ Yair Ramati, "How to maintain Israel's qualitative military edge in a changing Middle East", *Defense News*, 04.12.2020.

² Seth Frantzman, "Has Israel's 'war between the wars' strategy worked against Iran in Syria", *FDD's Long War Journal*, 30.10.2020.

³ Amos Yadlin; Assaf Orion, "The Campaign between Wars: Faster, Higher, Fiercer", *The Institute for National Security Studies*, 30.08.2019.

kapsamda yaralıları İsrail hastanelerinde tedavi edilmiş ve sivillere -başta Suriyeli Dürziler olmak üzere- insani yardım ulaştırmıştır.

İsrail'in aldığı askerî aksiyonlar genellikle bir devletin silahlı saldırıya karşı kendini savunma hakkı olduğunu öne süren BM Sözleşmesi'nin 51. maddesine dayandırılmaktadır. Meşru müdafaa hakkı tehdide anlık veya daha uzun bir süre zarfında cevap verme açısından önleyici ve öngörülü olmak üzere iki farklı türe ayrılmaktadır. ABD, Hizbullah'ın hafif silahlar ve füzelerden oluşan envanterine ev sahipliği yapan Suriye'yi İsrail güvenliğinin sağlanması açısından kilit bir operasyon alanı olarak değerlendirmektedir. Ancak güç kullanımının meşru sayılması için ev sahibi devletin rıza göstermesi, güç kullanımının yalnızca son çare olarak kullanılması, eylemin neden olacağı zarar ile ulaşılmak istenen amacın orantılı (orantılı güç kullanımı prensibi) olması ve BMGK tarafından izin alınması gerekmektedir. İsrail'in ilk ve dördüncü maddelere uymadığı

aşikârken, ikinci ve üçüncü maddeler tartışmaya açık bulunmaktadır. İsrail'in diğer hukuki dayanakları, Güvenlik Konseyinin Hizbullah'ın silahsızlandırılması çağrısında bulunan 1559, 1680 ve 1701 sayılı kararlarıdır. Bu kararlar bağlamında Suriye ve İran'dan silah transferinin yasaklandığına dair yorum yapılmaktadır. Son olarak, Suriye-İsrail arasındaki savaşın 1948'ten beri süregeldiği ve dolayısıyla İsrail'in periyodik saldırılarının haklı olduğu argümanına rastlanmaktadır.⁴ Ancak savaş durumunun varlığı güç kullanımı için gerekçe sunmadığından bu argümanın temeli zayıf bulunmaktadır. Dolayısıyla İsrail'in Suriye'de gerçekleştirdiği hava saldırıları kırılgan bir yasal zemin üzerinde durmaktadır. Suriye rejimi ise bu saldırıların uluslararası hukuku, BM kararlarıyla ve Suriye'nin egemenliğini ihlal ettiğini savunmakla kalmayıp misilleme yapmak için yasal hakka sahip olduğunu öne sürmektedir. İsrail'in saldırılar konusunda sessiz kalması yasa dışı eyleme başvurduğunu kabullenmesi şeklinde yorumlanmaktadır.

⁴ Oona Hathaway, "Was Israel's Stealth Missile Attack on Syria Legal", *News Week*, 17.01.2018.

İRAN'IN SURİYE'DE İNŞA ETTİĞİ KAPASİTE

İran destekli milis gruplar Deyrizor'daki el konulan mülklerde eğitim ve kültürel faaliyet düzenliyor.

İran'ın Suriye krizindeki öncelikleri; Esad'ı iktidarda tutmak, Hizbullah'ı korumak, Şii yerleşim bölgeleri üzerinden İran'ı Levant'a bağlayan bir koridor oluşturmak ve Suriye sınırına yerleştirilen askerî birlikler ve teçhizat sayesinde İsrail'i vurma yeteneğini artırmak olarak sıralanmaktadır. İran, eğitimini üstlendiği bazı Sünni kesimler, Şii azınlık ve yabancı savaşçılardan oluşan özel milis grupları sayesinde Suriye'de geniş bir güvenlik altyapısı inşa etmiştir. Yabancı savaşçılar arasında en bilindik gruplar Lübnan Hizbullahı, Fatimiyyun Tugayı (Afganistan), Zeynebiyyun Tugayı (Pakistan), ve Hizbullah Tugayları ile Bedir Teşkilatı'dır (Irak). Bunun yanı sıra, Halep ilinde Mehdi Ordusu, Şam ilinde Rukiye Tugayı ve Humus'ta İmam Rıza Gücü gibi etkinlik gösteren yerel milis grupları bulunmaktadır. Hizbullah ve diğer Şii milislerin Suriye sınırlarının yaklaşık %20'sini kontrol ettiği tahmin edilmektedir.⁵

Bu milis altyapısının içinde genel karargâh, bölgesel komuta ve kontrol merkezleri, istih-

barat hücreleri, İHA taburları ve pistleri, silah ve ağır teçhizat depoları ve diğer lojistik tesisler de bulunmaktadır. Bazı bölgelerde yer altı tahkimatlarının 10 km uzunluğuna eriştiği veya depoların dağlara kazılmış olduğu bilinmektedir. İsrail açısından operasyonların zorlaşmasına sebep olan bu altyapılardan biri Suriye-Irak sınırındaki Ebu-Kemal şehri yakınlarında yer alan ve gelişmiş silah sistemleri ve kamyonların depolandığı tünellerin bulunduğu İmam Ali Askerî Üssü'dür. İran bağlantılı ağlar, bu tüneller aracılığıyla Lübnan'a erişebilmektedir. 2021 yılının Temmuz ayında İran destekli Hizbullah en-Nüceba milislerinin Deyrizor, Rakka ve Suriye çölü sınırlarında 3 mühimmat deposunu birbirine bağlayan bir tünel ağı inşa ettiği kayda geçmiştir. Ağustos ayında aynı milis grubunun Fatimiyyun Tugayı ile birlikte Palmira kentindeki karargâhları ve karakolları birbirine bağlayacak tüneller kazmaya başladığı raporlanmıştır.⁶

⁵ Fabrice Balanche, "The Assad Regime Has Failed to Restore Full Sovereignty Over Syria", *The Washington Institute for Near East Policy*, 10.02.2021.

⁶ Mohammed Hardan, "Iran's Revolutionary Guards dig tunnels in city of Palmyra", *Al-Monitor*, 02.08.2021.

İran, askerî danışman takviyeleri yanında, tünel ve depo bağlantıları ile askerî varlığını sürdürmeyi amaçlamakta; bölgedeki nüfuzunu sağlamlaştırmak ve maddi zararları karşılamak için finans, insani yardım ve kültür alanlarında yeniden inşa faaliyetleri geliştirmektedir.

Şii milisler ve ellerinde bulundurdıkları silahlar, İsrail'in askerî mevzilere yönelik saldırılarının etkinliğini azaltmak amacıyla aralıklı olarak yeniden konuşlandırılmaktadır. Raporlar, Deyrizor'da yaşanan saldırı sonrasında depoların boşaltıldığı ve silah ile personellerin Deyrizor, Ebu-Kemal ve Mayadin şehirlerindeki nüfuslu bölgelerde yer alan gizli yerlere taşındığını aktarmaktadır. Daha öncesinde İran destekli milis güçlerinin Suriye'nin güneybatı sınırındaki karakollardan doğu sınırına doğru yeniden konuşlandığı da görülmüştür.

İran, askerî danışman takviyeleri yanında, tünel ve depo bağlantıları ile askerî varlığını sürdürmeyi amaçlamakta; bölgedeki nüfuzunu sağlamlaştırmak ve maddi zararları karşılamak için finans, insani yardım ve kültür alanlarında yeniden inşa faaliyetleri geliştirmektedir. Turizm, sanayi, tarım, telekomünikasyon, bankacılık ve ticaret sektörlerine yapılan yatırımlara örnek olarak Suriye-İran arasında ikili ticareti kolaylaştırmak için ortak bir banka kurma planı, İran'dan petrol ürünleri satın alma taahhüdü ve hücrel ağ inşa etme gibi projeler gösterilmektedir. Demografik mühendislik planlarının bir parçası olarak ise gayrimenkul satın almak isteyenlere kredi sağlanmakta

ve köy ve şehirlere İranlı milisler, iş adamları ve müteahhitler yerleştirilmektedir. Özellikle Şam ve civarında Şii topluluğunun nüfuz alanını artırmak amacıyla belirli mahalleler kurulmuş, Şii türbeleri inşa edilmiş, sokak ve sitelerin isimleri değiştirilmiştir.⁷ Yine stratejik öneme sahip alanlarda yardım kuruluşları aracılığıyla gıda ve tıbbi yardım sağlanmakta, kültür merkezleri üzerinden ücretsiz Farsça kursları, Şiiliğin temel ilkeleri üzerine dersler, askerî geçit törenleri ve İran tarihinin önemli olaylarını kutlama gibi faaliyetler düzenlenmektedir. Aynı zamanda, Şam, Hama, Deyrizor, Halep ve Lazkiye'de farklı seviyelerde okullar mevcuttur. İranlı kuruluşların aktardığı paranın önemli bir kısmı milislerin maaşını oluşturmaktadır. Diğer kısmı ise genç Suriyelilere dönük eğitim verilerek milis safalarına katılmalarını teşvik etmek için kullanılmaktadır.

İran Devrim Muhafızları Ordusu tarafından finanse edilen ve yönetilen bölgesel medya ağı örneğindeyse yumuşak güçle propaganda arasındaki çizgileri belirlemek o kadar kolay değildir. Televizyon kanalları arasından Sahar, Al-Kevthar, Al-Alam, Qods, Press ve haber portalı arasından Fars ve Tasnim gibi katı duruşlu kuruluşları içine alan medya ağında Suriye, İran'ın Ortadoğu'daki diplomatik

⁷ Ido Yahel, "Iran in Syria: From Expansion to Entrenchment", *Moshe Dayan Center for Middle Eastern and African Studies*, 17.07.2021.

ve askerî gücünü sergileyen bir başarı öyküsü olarak tasvir edilmektedir.⁸ Ne var ki askerî güç, sosyal hizmetler ve ideoloji üzerine inşa edilen İran stratejisi, Suriye'nin donanma tesislerine kalıcı erişim sağlama veya Şam ile girilen ortak ekonomik projelerden belirgin bir kazanç elde etme gibi noktalarda yeterli başarı sergileyememiştir. Bunun başlıca nedenleri arasında İsrail'in artan saldırılarına maruz kalma ihtimali ve ABD'nin katı yaptırımları yer almaktadır. İran'ın Suriye'deki başarısının sınırlı kalmasının diğer bir nedeni rejimin kontrolü dışında kalan alanların varlığı ve ekonomik teşviklerin yokluğudur.⁹

Ekonomik ve siyasi istikrarsızlık gibi nedenlerden dolayı sınırlı askerî çatışmaları tercih eden İran, bununla birlikte Suriye'deki faaliyetlerine ilişkin herhangi bir sınırlamayı kabul etmemekte ve İsrail saldırılarının misilleme ile karşılık bulacağını her fırsatta dile getirerek "stratejik sabır" politikasının sınırlarını ortaya koymaktadır. Bundan sonraki kısımlarda 2011 yılından 2022 yılının ilk çeyreğine kadar açık kaynaklara yansıyan İsrail'in Suriye'deki İran hedeflerine dönük gerçekleştirdiği tüm saldırılar ortaya konacak ve bu saldırıların genel bir analizi yapılmaya çalışılacaktır.

⁸ Massoumeh Torfeh, "The Role of Iran's Regional Media in its Soft War Policy", *Al Jazeera Centre for Studies*, 16.02.2017.

⁹ "Report: Iran Most Dangerous Actor in Syria, but its Success is Limited", *The Syrian Observer*, 04.08.2021.

İSRAİL'İN 2011 SONRASINDA SURİYE'DE İRAN HEDEFLERİNE DÖNÜK SALDIRILARININ TABLOSU

İsrail askerî uçağı rejime ait bir askerî üssü vuruyor.

Saldırı Tarihi	Hedef Grup/Örgüt/ Ülke	Vurulan Yerin Niteliği	Vurulan Bölge	İddia edilen/ Raporlanan Zayiat
16 Nisan 2001	Suriye rejimi	Askerî radar izleme istasyonu	Daher el-Bayader (Lübnan)	1 rejim askeri öldü, 4 asker yaralandı.
1 Temmuz 2001	Hizbullah'ın roket saldırısına misilleme	Askerî radar izleme istasyonu	Bekaa Vadisi, Rayek yakını (Lübnan)	3 rejim askeri ve 1 Lübnanlı yaralandı.
5 Ekim 2003 (Ain es Saheb hava saldırısı)	Filistin İslami Cihat Örgütü'nün intihar saldırısına misilleme	Filistinli terörist eğitim kampı	Ain es Saheb (Şam)	1 yaralı, mühimmat imha edildi.
28 Haziran 2006	Suriye rejimi	Esad'ın yazlık konutu üzerinden alçak uçuş	Lazkiye	-
6 Eylül 2007 (Operation Outside The Box/Operation Orchard)	Suriye rejimi	Nükleer reaktör tesisi	El-Kubar (Deyrizor)	10 Kuzey Koreli bilim adamı öldü.
30 Ocak 2013	Hizbullah	Hizbullah'a gelişmiş uçaksavar silahları taşıyan konvoy- Suriye Bilimsel Araştırma Merkezi civarı	Cumraya (Şam kırsalı)	2 ölü, merkezde maddi hasar oluştu.

24 Mart 2013	İsrail askerlerine açılan ateşe misilleme-Suriye rejimi	Askerî mevzi	Kuneytra	2 rejim askeri yaralandı, makineli tüfek mevzisi yok edildi.
2 Nisan 2013	Suriye rejimi	Askerî karakol	Kuneytra	-
12 Nisan 2013	Misilleme- Suriye rejimi	Askerî karakol	Kuneytra	-
27 Nisan 2013	Hizbullah	Suriye Bilimsel Araştırma Merkezi	Cumraya (Şam kırsalı)	-
3 Mayıs 2013	Hizbullah	Fatih-110 füze deposu- Uluslararası Havaalanı	Şam	-
5 Mayıs 2013	Hizbullah	4. Zırhlı Tümen'e ait askeri tesis ve silah deposu, Cumhuriyet Muhafızları'nın 104. ve 105. Tugaylarına ait uzun menzilli füze ve üs depoları, 14. Özel Kuvvetler Tümeni'ne ait bir mühimmat deposu, El Dimas Hava Üssü, Suriye Bilimsel Araştırma Merkezi	Kasyün Dağı, Kudsiyye ve Muyaşalun- (Şam) Es-Sabbura ve Cumraya (Şam kırsalı)	42-300 arasında asker öldü. 100 asker kayıp.
21 Mayıs 2013	İsrail aracını vuran ateşe misilleme-Suriye rejimi	Askerî mevzi	Kuneytra	Saldırı kaynağı yok edildi.
16 Haziran 2013	Hizbullah	Mezzeh Askerî Havaalanı	Şam	10 rejim askeri öldü, 10 asker yaralandı.
5 Temmuz 2013	Hizbullah	Bassel el-Esed Hava Üssü'nde yakhont gemi savar seyir füzeleri deposu	Lazkiye	10 ila 20 rejim askeri öldü.
17 Temmuz 2013	Kimliği belirsiz	Askerî mevzi	Golan Tepeleri (Suriye-Lübnan sınırı)	-
17 Ağustos 2013	Suriye rejimi	Askerî mevzi	Kuneytra	-
21 Ekim 2013	Hizbullah	Füze sevkiyat konvoyu	Suriye-Lübnan sınırı	-

30 Ekim 2013	Hizbullah	Tarım enstitüsü yakınlarında askerî üste tutulan SA-8 füzeleri	Cebele-Lazkiye	Askerî üste maddi hasar oluştu.
14 Kasım 2013	Hizbullah	Konvoy	Kalamun Dağları (Suriye-Lübnan sınırı)	
26 Ocak 2014	Hizbullah	S-300 füze rampaları	Şeyh Dahar-Lazkiye	-
24 Şubat 2014	Hizbullah	Hizbullah konvoyları	Nebî Şit -Bekâa, Lübnan	4 Hizbullah milisi öldü.
25 Şubat 2014	Hizbullah	Askerî mevzi	Yabrûd ve Zebedâni (Şam kırsalı) Kalamun (Sınır)	5 Hizbullah milisi öldü.
5 Mart 2021	Hizbullah	Askerî mevzi	Golan (Sınır)	3 Hizbullah milisi vuruldu.
14 Mart 2014	Hizbullah (patlayıcı aygıtla misilleme)	Askerî mevzi	Şeba Çiftliği (Sınır)	-
18 Mart 2014	Suriye rejimi	Askerî karargâh, topçu bataryalar ve eğitim üssü	Golan (Sınır)	1 rejim askeri öldü, 7 asker yaralandı.
28 Mart 2014	Kimliği belirsiz	Askerî mevzi	Golan (Sınır)	2 milis öldü.
2 Haziran 2014	Misilleme-Suriye rejimi	Askerî mevzi	Kuneytra	-
22 Haziran 2014	Misilleme-Suriye rejimi	Askerî mevzi	Kuneytra	10 rejim askeri öldü.
7 Temmuz 2014	Misilleme-Suriye rejimi	Askerî mevzi	Kuneytra	-
15 Temmuz 2014	Roket saldırısına misilleme- Suriye rejimi	90. Tugay karargâhı vuruldu.	Kuneytra	2-10 rejim askeri öldü ve 2-8 sivil yaralandı.
27 Ağustos 2014	Misilleme-Suriye rejimi	Askerî mevzi	Kuneytra	-
31 Ağustos 2014	Suriye rejimi	İran yapımı Yasir modeli İHA düşürüldü.	İsrail hava sahası	-
4 Eylül 2014	Misilleme-Suriye rejimi	Askerî mevzi	Kuneytra	-
23 Eylül 2014	Suriye rejimi	Suriye savaş uçağı düşürüldü.	Golan (Sınır)	-
7 Aralık 2014	Hizbullah	El Dimas Hava Üssü ve Şam Uluslararası Havaalanı	Şam	3 Hizbullah milisi öldü.
18 Ocak 2015	Hizbullah	Askerî mevzi	Kuneytra	6 Hizbullah ve 6 İranlı milis öldü.
27 Ocak 2015	Misilleme-Suriye rejimi	Askerî mevzi	Kuneytra	-

31 Şubat 2015	Hizbullah	18. Zırhlı Tümen depoları	Humus	-
22 Nisan 2015	Hizbullah	Hizbullah konvoyu	Kalamun (Sınır)	1 rejim askeri öldü.
25 Nisan 2015	Suriye rejimi	155. ve 65. Tugayların üsleri	Kalamun (Sınır)	6 Hizbullah milisi öldü.
26 Nisan 2015	Kimliği belirsiz	Askerî mevzi	Golan (Sınır)	4 milis öldü.
18 Haziran 2015	Hizbullah	150. alayın füze üsleri ve hava savunma araçları	Derâa ve Halhala Askerî Havaalanı (Süveyda)	-
29 Temmuz 2015	Suriye rejimi	Askerî mevzi	Kuneytra	3 Suriyeli milis ve 2-5 arası Hizbullah milisi öldü.
20 Ağustos 2015	Misilleme-İslami Cihat Örgütü	Depolar, askerî üsler ve altyapı	Kuneytra'da sekiz ayrı nokta, Şam kırsalında altı ayrı nokta	2 veya 3 rejim askeri öldü, 8 asker yaralandı.
21 Ağustos 2015	Misilleme-İslami Cihat Örgütü	Askerî mevzi	Golan (Sınır)	4 veya 5 milis ve 4 sivil öldü.
27 Eylül 2015	Misilleme -Suriye rejimi	90. Tugay'a ait askerî birlik	Kuneytra	2 rejim askeri öldü.
30 Ekim 2015	Hizbullah	Askerî mevziler, depo ve konvoy	Kalamun (Sınır), Resulayn (Haseke), Ras al-Maarra ve EL-Kuteyfe (Şam kırsalı)	-
1 Kasım 2015	Hizbullah	155. Tugay'a ait üç Scud füze deposuna roket fırlatıldı.	EL-Kuteyfe (Şam kırsalı)	-
11 Kasım 2015	Hizbullah	Şam Uluslararası Havaalanı yakınlarında Hizbullah'a yönelik silah sevkiyatı	Şam	-
23 Kasım 2015	Hizbullah	Askerî mevzi	Kalamun (Sınır)	5 rejim askeri ve 8 Hizbullah milisi öldü.
26 Kasım 2015	Hizbullah	Askerî mevzi	Fitah (Şam kırsalı)	-
28 Kasım 2015	Hizbullah	Askerî mevzi	Kalamun (Sınır)	Rejim ve Hizbullah bağlantılı birkaç ölüm yaşandı ve yaralılar var.
4 Aralık 2015	Hizbullah	155. Tugay üssüne balistik füze taşıyan kamyonlar	EL-Kuteyfe (Şam kırsalı)	-

19 Aralık 2015	Hizbullah	Konut	Cirmâne (Şam)	1 Hizbullah bağlantılı komutan öldü, Golan Halk Kurtuluş Komitesi lideri öldü, 9 Hizbullah milisi öldü.
26 Aralık 2015	Hizbullah	Askerî mevzi	Kalamun (Sınır)	-
11 Ocak 2016	Hizbullah	Askerî mevzi	Şam kırsalında 5 saldırı	-
17 Şubat 2016	Suriye rejimi	Askerî karakol	Şam	-
10 Mayıs 2016	Hizbullah	Konvoy	Bekaa Vadisi (Lübnan)	
12 Mayıs 2016	Hizbullah	Askerî mevzi	Şam Uluslararası Havalimanı yakınları	Hizbullah üst düzey komutanı öldü, 2 İran milisi öldü. Yaralılar mevcut.
6 Haziran 2016	Suriye rejimi	Askerî mevzi	Humus	
7 Haziran 2016	Hizbullah	19. Tugay'a ait askerî üste mühimmat deposu	El-Kuteyfe, Şam kırsalı	-
4 Temmuz 2016	Misilleme-Suriye rejimi	Askerî mevzi	Kuneytra'da iki hedef	-
5 Temmuz 2016	Hizbullah	Silah deposu	Baas (Kuneytra)	1 çocuk yaralandı
25 Temmuz 2016	Misilleme-Suriye rejimi	İki adet askerî karakol	Baas (Kuneytra)	
27 Temmuz 2016	Hizbullah	Askerî mevzi	Hader (Kuneytra)	Ulusal Savunma Kuvvetlerinin 3 üyesi öldü, yarım düzine adam yaralandı.
22 Ağustos 2016	Misilleme-Suriye rejimi	Askerî mevzi	Kuneytra	-
4 Eylül 2016	Misilleme-Suriye rejimi	Askerî mevzi	Maşâtî (Kuneytra)	-
8 Eylül 2016	Misilleme-Suriye rejimi	Askerî mevzi	Golan (Sınır)	-
10 Eylül 2016	Misilleme-Suriye rejimi	Askerî mevzi	Kuneytra	
17 Eylül 2016	Suriye rejimi	Askerî mevzi	Han Arnabah (Kuneytra)	En az bir asker öldü, çok sayıda asker yaralandı.
9 Kasım 2016	Misilleme-Suriye rejimi	Askerî mevzi	Kuneytra	-
28 Kasım 2016	İŞİD militanları (Halid bin Velid Ordusu)	Terk edilmiş bir Birleşmiş Milletler binası	Kuneytra	-
7 Aralık 2016	Hizbullah	Askerî havaalanı	El-Mezze-Şam	-
8 Şubat 2017	Misilleme-Suriye rejimi	Askerî yapı	Baas (Kuneytra)	-
17 Mart 2017	Hizbullah	Askerî mevzi	Palmira-Humus	1 Hizbullah milisi öldü.

19 Mart 2017	Ulusal Savunma Kuvvetleri	Askerî mevzi	Han Arnabeh-Kuneytra	1 rejim milisi öldü
20 Mart 2017	Hizbullah Suriye rejimi	Konvoy Askerî mevzi	Sınır	-
21 Nisan 2017	Misilleme-Suriye rejimi	Askerî mevzi	Kuneytra	-
22 Nisan 2017	Misilleme-Suriye rejimi	Askerî mevzi	Kuneytra	-
23 Nisan 2017	Ulusal Savunma Kuvvetleri	Rejim yanlısı milislerin bulunduğu kampta bir silah deposu	El-Fevvâr kampı-Kuneytra	3 savaşçı öldü, 2'si yaralandı.
27 Nisan 2017	Hizbullah	Şam Uluslararası Havaalanı yakınında silah merkezi	Şam	-
24 Haziran 2017	Misilleme-Suriye rejimi	İki Suriye ordusu tankı ve bir makineli tüfek mevzisi	Kuneytra	13 rejim askeri öldü.
25 Haziran 2017	Misilleme-Suriye rejimi	İki topçu mevzisi ve bir mühimmat kamyonu	Kuneytra	-
26 Haziran 2017	Suriye rejimi	Askerî mevziler	Müfreze el-Cisir kontrol noktası (Golan-Sınır) ve Ayn-Ayş köyü (Kuneytra)	2 rejim askeri öldü ve 3 asker yaralandı.
27 Haziran 2017	Suriye rejimi	Askerî mevzi	Şam Uluslararası Havalimanı'nın güneybatısı	-
28 Haziran 2017	Misilleme-Suriye rejimi	Askerî mevzi	Kuneytra	-
30 Haziran 2017	Misilleme-Suriye rejimi	Askerî mevzi	Kuneytra	-
7 Eylül 2017	Suriye rejimi (nükleer silah geliştirme şüphesi)	Suriye Bilimsel Araştırma Merkezi ve karadan karaya füzeleri depolayan üs	Masyaf (Hama) ve Cumraya (Şam kırsalı)	2 kişi öldü. Maddi hasar oluştu.
4 Temmuz 2017	Suriye rejimi	Askerî mevzi	Kuneytra	-
19 Eylül 2017	Hizbullah	İHA vuruldu.	Golan (Sınır)	-
22 Eylül 2017	Hizbullah	Şam Uluslararası Havaalanı yakınlarında Hizbullah silah deposu	Şam	-
16 Ekim 2017	Suriye rejimi	Uçaksavar füzesi	Şam	-

19 Ekim 2017	Misilleme-Suriye rejimi	Askerî mevzi	Golan (Sınır)	-
21 Ekim 2017	Misilleme-Suriye rejimi	Askerî mevzi	Golan (Sınır)	-
23 Ekim 2017	İŞİD (Ceyş Halid İbn El Velid)	Askerî karargâh	Yermuk (Derâa)	10 milis öldü.
1 Kasım 2017	Hizbullah	Depo	Hisye (Humus)	-
1 Aralık 2017	İran	Askerî üs	Kisve (Şam kırsalı)	-
4 Aralık 2017	Suriye rejimi	Suriye Bilimsel Araştırma Merkezi	Cumraya-Şam kırsalı	-
5 Aralık 2017	İran	Askerî üs	Cebel-i Azzan (Halep)	-
9 Ocak 2018	Hizbullah	155. Tugay'ın Scud füze üssü	El-Kuteyfe (Şam kırsalı)	-
7 Şubat 2018	Suriye rejimi	Mühimmat depoları	Cumraya (Şam kırsalı)	-
10 Şubat 2018	Misilleme-Suriye rejimi	Mezzeh Askerî Havaalanı, Halhala Askerî Havaalanı, Halep Uluslararası Havaalanı, El Dimas, 16. Tugay mevzi, Safıra, Cumhuriyet Muhafızları'nın mevzisi, Jabal Azzan	Şam, Süveyda, Halep, Kalamun (Sınır), Derâa	6-10 rejim askeri öldü, 2 İsrail askeri öldü.
9 Nisan 2018	Hizbullah	T4 Hava Üssü	Humus	8 İranlı olmak üzere 15 kişi öldü.
17 Nisan 2018	Hizbullah	Altı füze Shayrat Hava Üssü'nü hedef aldı. Üç füze Dumeyr Hava Üssü'nü hedef aldı.	Humus ve Şam	
29 Nisan 2018	Hizbullah	Tugay 47 üssündeki silah depoları	Hama	16-26 ölü, 60 yaralı, 200 karadan karaya roketi imha edildi.
8 Mayıs 2018	Hizbullah	Kisve sanayi bölgeleri yakınlarında bir askeri üste silah konvoyu	Kisve (Şam kırsalı)	9 İranlı veya İran yanlısı milis öldü.
10 Mayıs 2018	Misilleme-İran	50'den fazla İran hedefi vuruldu. Savunma taburları, radarlar ve silah deposu	Kisve askeri yerleşke (Şam kırsalı), Dumeyr Hava Üssü, Şam Uluslararası Havalimanı'nda mühimmat depoları	5 rejim askeri, 15 yabancı öldü.

24 Mayıs 2018	Hizbullah	Kusayr Hava Üssü	Humus	Hangar yok edildi.
15 Haziran 2018	Hizbullah	İran bağlantılı Pantsir-S1 füze sistemi	Kuneytra	
26 Haziran 2018	Hizbullah	Şam Uluslararası Havaalanı yakınında Hizbullah'ın silah depoları	Şam	
15 Temmuz 2018	İran Devrim Muhafızları milisleri	El Nayrab Hava Üssü	Halep	9 Suriyeli öldü, maddi hasar oluştu.
4 Eylül 2018	Hizbullah	Depo	Masyaf (Hama)	İki büyük hangar yok edildi, yer altına giden tüneller ortaya çıktı.
15 Eylül 2018	Hizbullah	Havaalanı dışında bir silah deposu	Şam Uluslararası Havalimanı	Silah deposu imha edildi.
17 Eylül 2018	Hizbullah	Mühimmat deposu	Lazkiye	Büyük depo yıkıldı.
25 Aralık 2018	Hizbullah	Silah deposu	Kuteyfe (Şam)	3 asker yaralandı.
11 Ocak 2019	Hizbullah	Havaalanı yakınında şüpheli bir silah depolama tesisi	Şam	-
21 Ocak 2019	İran	İran askerî tesisleri, mobil hava savunma sistemleri	Şam Uluslararası Havaalanı, Kisve ve Cumraya (Şam kırsalı), Halhala (Süveyda)	-
3 Mart 2019	Suriye rejimi	Rejim askerî mevzisi	Hadar (Kuneytra)	-
27 Mart 2019	Hizbullah	Mühimmat depoları	Şeyh Najar (Halep)	İran yanlısı en az 7 savaşçı öldü, maddi hasar oluştu, şehirde elektrik kesintisi yaşandı.
13 Nisan 2019	Hizbullah	Füze üretim tesisi	Masyaf (Hama)	Birkaç İranlı ve İran yanlısı milisi öldü, 17 kişi yaralandı, büyük bir hangar ve yanındaki 3 bina yıkıldı.
27 Mayıs 2019	Suriye rejimi	Suriye askerî mevzisi	Han Arnabe (Kuneytra)	Füze platformu imha edildi, en az bir asker öldü

2 Haziran 2019	Misilleme-Suriye rejimi	Rejime bağlı gözlem ve istihbarat karakolu, iki topçu bataryası ve SA-2 tipi hava savunma birimi, askerî eğitim tesisi ve silah deposu	Golan (Sınır) ve Kisve (Şam kırsalı)	10 asker öldü. Maddi hasar oluştu.
3 Haziran 2019	Hizbullah	T4 Hava Üssü	Humus	5 ölü var, 1 bir roket deposu imha edildi
12 Haziran 2019	Suriye rejimi	1 rejim askeri hedef alındı.	Kuneytra	Derâa'nın kuzeybatısındaki Tal Al Harra yakınlarındaki askerî mevziler etkilendi.
24 Temmuz 2019	Suriye rejimi	Askerî mevzi	Tel el-Hara tepesi-Derâa	Maddi hasar oluştu, ölü var.
24 Ağustos 2019	Hizbullah tarafından yakın zamanda yapılacak büyük çaplı bir saldırıyı engelleme	Katil veya kamikaze droneleri mevzisi	Şam	2 Hizbullah milisi, 1 İranlı milis öldü, Hizbullah medya merkezinin bulunduğu binada hasar oluştu.
25 Ağustos 2019	Halk Seferberlik Güçleri 45. Tugay	Silah taşıyan iki araç	EL-Kaim (Irak)	En az 6 kişi öldü.
9 Eylül 2019	Hizbullah	Askerî üs, silah deposu ve araç	EL-Bukemal (Deyrizor)	18 İranlı ve İran yanlısı savaşçı öldü.
12 Eylül 2019	Hizbullah	İran kuvvetleri ve Hizbullah'ın mevzilerini barındıran iki bölge	Şam Uluslararası Havaalanı ve Kisve çevresi (Şam kırsalı)	
30 Eylül 2019	İran	İran bağlantılı yer	Sbeikhan köyü-EL-Bukemal (Deyrizor)	
11 Ekim 2019	İran	İran Devrim Muhafızları mevzisi	EL-Bukemal (Deyrizor)	
15 Ekim 2019	İran	İki İran Devrim Muhafızları mevzisi	EL-Bukemal (Deyrizor)	Yeşil Kuşak ve Sikkah bölgeleri etkilendi.
20 Kasım 2019	Misilleme-Suriye rejimi	Askerî mevzi	Kisve (Şam kırsalı), Mezzeh Havaalanı, Cedide Artûz, Kudsiye ve Sahnaya-Şam	2 sivil öldü, çok sayıda yaralı var, bina yıkıldı. 11 milis öldü (SOHR).

5 Ocak 2020	Hizbullah	Askerî mevzi	El-Bukemal (Deyrizor)	-
9 Ocak 2020	Hizbullah	Askerî mevziler	Clela ve Abbas kasabaları, El-Bukemal Sınır Kapısı (Deyrizor).	
14 Ocak 2020	Hizbullah	Askerî mevziler	Tabni ve Meydan el-Atik köyleri (Deyrizor) ve T4 Hava Üssü (Humus)	
6 Şubat 2020	Hizbullah	Askerî mevziler (91. Tugay, 75. Tugay) ve tarım havaalanı	Kuneytra, Kisve (Şam kırsalı), Izraa (Derâa)	23 İran ve Suriye bağlantılı milis öldü.
14 Şubat 2020	Suriye rejimi	1. Zırhlı Tümen ordu üssü ve diğer mevziler	Şam Uluslararası Havaalanı, Seyyide Zeyneb ve Kisve (Şam kırsalı)	4 İranlı subay ve 3 rejim askeri öldü.
24 Şubat 2020	İran Devrim Muhafızları ve İslami Cihad	İran Devrim Muhafızları ve İslami Cihad Hareketi mevzisi	Şam	6 milis öldü.
27 Şubat 2020	Golan Halk Kurtuluş Komitesi	Araç	Hadr (Kuneytra)	1 sivil öldü.
4-5 Mart 2020	Hizbullah	Rejim askeri mevzileri, Hizbullah'a ait askeri mevziler	Kudne ve Kahtaniye (Kuneytra) Shayrat Hava Üssü, el Dab'a Hava Üssü (Humus)	
12 Mart 2020	Hizbullah	İmam Ali Hava Üssü	El-Bukemal (Deyrizor)	13 yapı yıkıldı ve 2 yapı kısmen hasar gördü.
31 Mart 2020	Hizbullah	Sevkiyat noktası	Şa'irât Hava Üssü (Humus)	Pistler, taksi yolları ve navigasyon sistemleri imha edildi.
15 Nisan 2020	Hizbullah	Hizbullah askeri aracı	Cedîde Yâbüs (Şam)	Yok
20 Nisan 2020	Hizbullah	Askerî karakol ve depo	Palmira (Humus)	9 milis öldü. Depoda hasar oluştu.
27 Nisan 2020	İran	Kudüs Gücü tarafından kontrol edilen bir yeraltı tesisinin girişi	El-Mezze (Şam)	Dört İran yanlısı milis öldü. Füze şarapnellerinin evlerine isabet etmesi sonucu 3 sivil hayatını kaybetti. Bir dizi karargâh binası yıkıldı.

1 Mayıs 2020	Suriye rejimi	Askeri karakollar	Tel Ahmer ve Mer'iyye (Derâa) ve el-Ğarbî (Kuneytra)	
1 Mayıs 2020	Hizbullah	Hizbullah'a ait füze ve mühimmat deposu	Palmira (Humus)	
4 Mayıs 2020	Hizbullah	Askeri kırsallar, komuta merkezi, mühimmat depoları	Es-Safıra (Halep)	Füze atölyesinde maddi hasar
4 Mayıs 2020	Hizbullah	Askeri mevziler	Mayadin, Kuriyye, Salihyye (Deyrizor)	14 İranlı ve Iraklı savaşı öldü.
16 Mayıs 2020	Hizbullah	Askeri mevzi	Mu'ayzile, El-Bukemal (Deyrizor)	7 İran destekli milis öldü, karargâh yok edildi.
22 Mayıs 2020	Hizbullah	Araç	El-Bukemal (Deyrizor)	-
23 Mayıs 2020	İran Devrim Muhafızları	Askeri araç	Mayadin (Deyrizor)	3 milis öldü.
31 Mayıs 2020	Hizbullah	Askeri araç	El-Bukemal (Deyrizor)	5 milis öldü.
4 Haziran 2020	Suriye rejimi	Savunma fabrikaları	Masyaf (Hama)	Maddi hasar, 9 kişi öldü.
6 Haziran 2020	Hizbullah	Askeri mevzi	Mu'ayzile üssü-Deyrizor	İran destekli 12 milis öldü.
23 Haziran 2020	Suriye rejimi	Askeri mevzi	Salhad ve Tel Sahn (Süveyda)	İki rejim askeri öldü.
23 Haziran 2020	Hizbullah	Askeri mevzi	Es-Suhna (Humus) ve Deyrizor karayolu	5 milis öldü, bir askeri merkez yok edildi.
24 Haziran 2020	Hizbullah	Silah ve mühimmat deposu	Selamiye yakınlarındaki Soğan Fabrikası (Hama)	2 hangar yok edildi.
28 Haziran 2020	Hizbullah	Askeri mevziler	El-Abbas kasabası (Deyrizor)	İran destekli 6 milis öldü.
28 Haziran 2020	Hizbullah	İran mevzileri	Es-Seyyal çölü-El-Bukemal kırsalı (Deyrizor)	İran destekli en az 9 milis öldü.
20 Temmuz 2020	Hizbullah	Havaalanında mühimmat deposu	Şam	5 milis öldü (1'i Hizbullah unsuru), bazı binalar yıkıldı.
24 Temmuz 2020	Misilleme-Suriye rejimi	Askeri mevzi	Golan (Sınır)	

3 Ağustos 2020	Patlayıcı yerleştirmeye çalışan şüpheli milislerin sızma girişimine misilleme	Gözlem noktaları, uçaksavar topçu tesisleri, istihbarat toplama ve komuta kontrol sistemleri	Tel Ahmer-Kuneytra	Maddi hasar
3 Ağustos 2020	Hizbullah	Askerî mevzi	İmam Ali Üssü (Deyrizor)	İran destekli 15 milis öldü, mevziler, üsler ve silah depoları yok edildi, yaralılar mevcut.
31 Ağustos 2020	Suriye rejimi	Askerî mevziler	Izra ve Kisve (Şam kırsalı), el-Haycana (Şam) Mahjeh, Namar, Karfa Taburları (Derâa)	10 kişi öldü (3 rejim unsuru, 7 Hizbullah ve diğer İran vekilleri).
2 Eylül 2020	Hizbullah	T4 Hava Üssü, İran silah transferi noktası	Er-Rahba (Humus)	-
3 Eylül 2020	Hizbullah	Askerî mevziler	Mayadin ve el Bukemal (Deyrizor)	İran destekli 16 savaşı öldü.
11 Eylül 2020	Hizbullah	Bilimsel araştırma merkezi ve savunma fabrikası	Es-Sefira (Halep)	-
14 Eylül 2020	Hizbullah	Askerî mevziler	EL-Bukemal (Deyrizor)	10 milis öldü (8 İranlı, 2 Suriyeli).
21 Ekim 2020	Hizbullah bağlı gruplar	Huriyyah okulu	Kuneytra	3 milis öldü.
18 Kasım 2020	İran	Şam Uluslararası Havaalanı'nda Glass House adı verilen Kudüs Gücü karargâhı vuruldu.	Şam	10 milis öldü, 2 mevzi ve çok sayıda araç yok edildi.
21 Kasım 2020	Kimliği belirsiz	Yeni kurulan karakol	EL-Bukemal (Deyrizor)	Afgan ve Irak uyruklu 14 İran yanlısı milis öldü.
25 Kasım 2020	Hizbullah	Askerî mevzi ve karakol	Cebel el-Mani (Şam kırsalı)	8 milis öldü, füze depoları yok edildi.
26 Kasım 2020	Hizbullah	Depo	Ümm el-Awamid (Şam kırsalı)	2 depo imha edildi.
26 Kasım 2020	Hizbullah	Askerî mevzi	EL-Bukemal (Deyrizor)	En az 19 milis öldü.

24 Aralık 2020	Hizbullah	İranlı milislere ait kısa ve orta menzilli füzeler için depolar ve üretim merkezleri, savunma fabrikaları	Masyaf (Hama)	6 milis öldü.
30 Aralık 2020	Hizbullah	Füze ve mühimmat depoları, Hava Savunma Taburu	Zebedânî, Şam kırsalı	Depolar yok edildi, Tabur'un bir milisi öldü ve 5 kişi yaralandı.
6 Ocak 2021	Hizbullah ve Suriye rejimi	Hizbullah destekli milis mevzileri, rejime ait radar istasyonu	Kisve (Şam kırsalı) ve el Dour (Süveyda)	3 kişi öldü, 11 kişiden fazla kişi yaralandı. Radar sistemi ve silah depoları yok edildi.
13 Ocak 2021	Liwaa Fatimiyyun	İran yapımı silah depoları ve askerî mevziler	El-Bukemal ve İyâş Mayadin (Deyrizor)	57 rejim askeri ve İran destekli milis öldü, onlarca kişi yaralandı.
22 Ocak 2021	Hizbullah	Askerî mevzi	Hama	İsrail füzelerini engellemek amacıyla rejim hava savunması tarafından ateşlenen şarapnel parçaları, Hama kentindeki Kazu yerleşim bölgesine isabet etti. 4 sivil öldü, en az 3 ev hasar gördü.
3 Şubat 2021	Hizbullah ve Golan Halk Kurtuluş Komitesi	Askerî karakollar	El-Habbariye (Kuneytra)	
15 Şubat 2021	Hizbullah	4. Tümen'in karargâhı, füze deposu	Şam-Beyrut karayolunu çevreleyen dağlar, Kisve (Şam kırsalı)	Füze depoları yok edildi, İran yanlısı dokuz milis öldü (Kisve), 7 kişi öldü (Şam-Beyrut).
16 Mart 2021	Hizbullah	İki silah deposu	Şam	
8 Nisan 2021	Hizbullah	Silah ve mühimmat deposu, askerî karakol	Dimas (Şam)	Üç milis öldü.
22 Nisan 2021	Misilleme-Suriye rejimi	İran destekli milisler ve füze bataryaları hedef alındı.	Dumeyr (Şam)	4 rejim askeri yaralandı, 1 asker öldü. Hava savunma bataryaları imha edildi.

5 Mayıs 2021	Hizbullah	Silah ve mühimmat depoları, askerî karargâh	El-Haffa (Lazkiye) Şemail (Hama)	1 sivil öldü, 6 kişi yaralandı. İran Devrim Muhafızları ve vekil milislerden 8 kişi öldü. Lazkiye'de bir sivile ait plastik fabrikası yok edildi.
6 Mayıs 2021	Suriye rejimi	Askerî mevzi	Kuneytra	
10 Mayıs 2021	Hizbullah için çalışan bir kişi		Ayn et-Tineh (Golan) (Sınır)	1 yaralı var.
8-9 Haziran 2021	Hizbullah	Bilimsel Araştırma Merkezi, Ulusal ve Hava Savunma Kuvvetleri mevzileri, Lübnan Hizbullahı'na ait mühimmat deposu	Harbat et-Tinah (Humus) Şam Uluslararası Havaalanı ve Dumeyr (Şam) Lazkiye ve Hama	11 rejime bağlı asker ve milis öldü, bazı binalar ve "el Nasiriyah 1" yeraltı üretim tesisine ait iki bina yıkıldı.
19 Temmuz 2021	Hizbullah	Araştırma Merkezi ve Savunma Sanayi Fabrikası ile İran Devrim Muhafızları komutasındaki askerî noktaların varlığı	Es-Sefıra (Halep)	1 İran mevzisi yok edildi, 5 İran destekli milis öldü.
22 Temmuz 2021	Hizbullah	Askerî mevzi ve hava üssü	Ed-Dab ve el-Kusayr (Humus)	Silah ve mühimmat depoları yok edildi.
17 Ağustos 2021	Hizbullah	Askerî karakol	Huder (Kuneytra)	Yok
19 Ağustos 2021	Hizbullah	Silah depoları ve askerî mevziler	Karra (Şam kırsalı)	4 iş birlikçi öldü.
15 Eylül 2021	Hizbullah	İran destekli milis araçları vuruldu.	El-Bukemal (Deyrizor)	Bilinmiyor.
3 Ekim 2021	Suriye rejimi	Silah geliştirme için kullanılan rejim askeri pozisyonları	Berzah ve Cumraya bölgeleri (Şam kırsalı)	Yok
8 Ekim 2021	Hizbullah	T4 Hava Üssü	Humus	İran destekli 3 milis öldü.
13 Ekim 2021	İran	İran mevzileri, iletişim kulesi	Palmira (Humus)	1 rejim askeri ve 3 İran yanlısı savaşı öldü, 7 kişi yaralandı.
25 Ekim 2021	Suriye rejimi	Rejim güçleri ve vekillerine ait iki askerî merkez	El-Baas şehri ve Tel Karum Han (Kuneytra)	Maddi hasar

30 Ekim 2021	Hizbullah	Silah sevkiyat noktası	Şam	2 rejim askeri yaralandı, 5 İran yanlısı savaşçı öldü, maddi hasar oluştu.
3 Kasım 2021	Hizbullah	İran destekli savaşçılara ait ordu mevzileri ve silah depoları	Şam	Maddi hasar oluştu.
8 Kasım 2021	Hizbullah	T4 Hava Üssü	Humus	6 rejim askeri yaralandı, askeri teçhizat zarar gördü.
24 Kasım 2021	Hizbullah	Askeri mevzi	Humus	5 kişi öldü (İkisi Hizbullah, üçü rejim unsuru).
7 Aralık 2021	Hizbullah	Limandaki konteynerler	Lazkiye	Maddi hasar
16 Aralık 2021	Suriye rejimi	Hava savunma sahası	Şahba (Süveyda)	Maddi hasar, 1 rejim askeri öldü, hedef yok edildi.
28 Aralık 2021	Hizbullah	Limandaki konteynerler	Lazkiye	Liman altyapısı küçük çaplı hasar gördü, 2 rejim yanlısı milis öldü, 3 milis yaralandı.
Aralık 2021	Suriye rejimi	Radar istasyonu	Şahba (Süveyda)	1 rejim askeri öldü, yaralılar mevcut.
5 Ocak 2022	Kimliği belirsiz	Şüpheliler hedef alındı.	Golan Tepeleri (Sınır) ve el-Hurriyah köyü (Kuneytra)	Köyün yakınındaki ormanda yangın çıktı.
31 Ocak 2022	Hizbullah	Hizbullah'a ait askeri karakollar ve bir silah deposu	Şam	Maddi hasar oluştu. Can kaybı tahmin ediliyor.
9 Şubat 2022	Misilleme-Suriye rejimi	Uçaksavar bataryalar	Şam	1 rejim askeri öldü, 5 asker yaralandı. Qudsiyya bölgesinde bir mahallede sivil mülklerde maddi hasar oluştu.
16 Şubat 2022	Hizbullah	İran ve Suriye kuvvetleri tarafından kullanılan askeri üs	Zekiyye (Şam)	Maddi hasar oluştu.
23 Şubat 2022	Suriye rejimi	Gözlem noktası ve finans binası	Ruveyhinah kasabası ve Baas şehri (Kuneytra)	Maddi hasar

7 Mart 2022	Hizbullah	Silah ve mühimmat deposu	Şam Havaalanı yakını	2 İran yanlısı milis öldü ve 6 kişi yaralandı.
-------------	-----------	--------------------------	----------------------	--

Kaynaklar: The Carter Center (Weekly Conflict Summary), ACLED (Regional Overview), SOHR, Jerusalem Post, Reuters, Syrian Observer, Crisis 24, Al Jazeera.

İSRAİL'İN SURİYE'DE GERÇEKLEŞTİRDİĞİ HAVA SALDIRILARININ ANALİZİ

İran ve Suriye arasındaki simbiyotik ilişki, İran'ın Hizbullah'a destek ulaştırabilmesi için Suriye'nin köprü işlevi görmesini sağlamıştır. Hizbullah ise Esad rejiminin karşı karşıya kaldığı yaşamsal tehdit karşısında destek sunmuştur. İsrail tarafından "terörist" olarak tanımlanan Hizbullah'ın, Suriye rejimi tarafından "İsrail işgaline karşı direnen" örgüt olarak kabul edilmesi İsrail ile Suriye arasında başlıca gerilim noktalarından birini oluşturmuştur.

İran ve Suriye rejiminin desteğini arkasına alan Hizbullah, 2006 İsrail-Hizbullah Savaşı sırasında İsrail'e 4.000'den fazla roket fırlatmıştır. 2013'de Suriye iç savaşına dâhil olan grup, 2014 yılına gelindiğinde Suriye genelinde milisler konuşlandırarak vaziyete gelerek İsrail'in kuzey cephesinde kendini sağlama almıştır. Hizbullah'ın Suriye'de muharebe deneyimi kazanması, kalıcı üsler inşa etmesi, milis gruplarını genişletmesi ve cephaneliğini arttırması İran için bir başarı projesi olmuştur. Günümüzde Hizbullah'ın envanterinde tank-

savar ve gemi savar füzelerinin yanı sıra topçu, hafif silahlar ve insansız hava araçları olduğu tahmin edilmektedir. Suriye rejimi ise İran'dan gelen mali ve askerî destek sayesinde iktidarda kalmayı başarmış ve Hizbullah aracılığıyla Lübnan'daki etkisini sürdürmeye çalışmıştır.

İsrail, ilk etapta Hizbullah'ın "Lübnan'a açık ve bariz bir saldırı girişiminde bulunma" olarak belirtilen kırmızı çizgisini geçmemeye özen göstermiştir. Bunun nedeni, kuzey cephesinde tırmanışa yol açmaktan çekinmesi olarak yorumlanmıştır. Ağırlıklı olarak Suriye topraklarına odaklanan saldırılarda bir yandan da Esad'a İran ile ilişkisinin maliyetinin faydalarından daha ağır basacağına dair mesaj iletilmek istenmiştir.¹⁰

İsrail'in Suriye'de hava saldırısı gerçekleştirdiği hedefler büyük oranda Suriye rejimine ait olsa da İran tarafından desteklenmekte ve Hizbullah'a silah sevkiyatı amaçlamaktadır. Bazı koşullarda söz konusu varlıkların ortak

¹⁰ Eyal Tsir Cohen; Kevin Huggard "What can we learn from the escalating Israeli raids in Syria", *Brookings*, 06.12.2019.

Hizbullah'ın Suriye'de muharebe deneyimi kazanması, kalıcı üsler inşa etmesi, milis gruplarını genişletmesi ve cephaneliğini arttırması İran için bir başarı projesi olmuştur.

yönetildiğine de rastlanmaktadır. Ancak nihai hedef Hizbullah'a ulaşmak olduğu için bu çalışmada saldırıların çoğunluğu Hizbullah'a yönelik olarak kabul edilmiştir. Karakollar, karargâhlar, topçu tesisleri, istihbarat toplama sistemleri, yeraltı tünelleri ve radar istasyonları gibi varlıklar askerî mevziler başlığı altında toplanmıştır. Sivil altyapılar, silah ve mühimmat depoları, silah araştırma ve geliştirme merkezleri, hava üsleri ve limanlar ise ayrı başlıklar altına yerleştirilmiştir. Bazı vakalarda aynı bölgede birden fazla noktaya saldırı gerçekleştiği bilinmektedir. Ancak hedeflerin net sayısına ulaşamadığında en az bir kez saldırı gerçekleştiği yönünde hesaplama yapılmıştır. Bu nedenle tablodan yola çıkıldığında 2019-2020-2021 yıllarını kapsayan süreçte İsrail pilotlarının 158 hedef vurduğu ortaya çıkarken, bazı kaynaklar hedef sayısının 955 olduğuna işaret etmektedir. Saldırıların gerçekleştiği coğrafya bakımından vilayetler ana referans noktası olarak alınırken, Golan ve Kalamun Dağları gibi sınırda kalan bölgeler *sınır* olarak kodlanmıştır. Bununla birlikte, sınırda gerçekleşen çoğu saldırıların Kuneytra vilayetinde gerçekleştiğini söylemek mümkündür.

2015 yılına kadar saldırıların önemli bir kısmının Suriye radarı, uçaksavar ve tank mevzileriyle dolu Bekaa Vadisi, Golan Tepeleri, güney Suriye veya Şam'ın

etekleri ile sınırlı kaldığı görülmektedir. Özellikle 1967 yılından beri İsrail işgali altında olan Golan Tepeleri'nde Suriye'nin askerî bir cephe oluşturmasını engellemek başlıca amaçlardan biri olmuştur. Buna ek olarak, çatışma önleme mekanizması uyarınca sahip olunan nispi hareket özgürlüğüyle 2012-2017 yılları arasında Hizbullah'a ait silah konvoyları yaklaşık 100 kez vurulmuştur.

2013 yılında toplam saldırı sayısı 19 olarak kaydedilmiştir. Bu saldırıların 13'ü Hizbullah, 5'i Suriye rejimi ve 1'i kimliği belirsiz bir grubu hedef almıştır. Kuneytra ve Şam vilayetlerinde saldırılar 5'er kez gözlemlenirken, Şam kırsalında 4, sınırda 3 ve Lazkiye'de 2 saldırı kaydedilmiştir. 6 saldırı askerî mevzilere yönelik gerçekleşmiştir. Geri kalanın dağılımı şu şekilde belgelenmektedir: 6 silah ve mühimmat deposu, 3 konvoy, 2 araştırma merkezi, 2 havaalanı veya hava üssü.

2014 yılındaki saldırılara ilişkin raporlara yansıyan sayı 18 olarak ortaya çıkarılmıştır. Hizbullah 9, Suriye rejimi 8 ve kimliği belirsiz bir grup 1 kez hedef alınmıştır. Bir önceki seneye benzer şekilde en çok saldırı Kuneytra vilayetinde (6) kaydedilmiştir. Kuneytra'ya ek olarak, sınır cephesinde hareketlilik yaşandığı gözlenmiştir. İki ayrı olayda, çatışmanın yayılarak Lübnan ve İsrail'e sıçradığı kaydedilmiştir. Bunun dışında Şam kırsalında 2, Şam ve Lazkiye'de ise birer saldırı yaşanmıştır.

İran'ın Suriye'nin askerî alt-yapısına nüfuz etmesi neticesinde 2015 başından bu yana İsrail saldırılarının sayısı gözle görülür şekilde artmış, odak alanı genişlemiş ve saldırılar zaman zaman orantılı güç prensibinin dışına çıkmıştır. 2015'te saldırı sayısında iki kattan fazla artış yaşanmıştır. Hizbullah'a yönelik saldırılar (17) önde gelirken, İslami Cihat Örgütüne karşı (15) saldırılar yakın takipte kalmıştır. Suriye rejimi dört kez, kimliği belirsiz bir grup bir kez hedef alınmıştır. Kuneytra vilayetinde 12 ayrı hedef vurulmuştur. Şam kırsalı ilk defa yoğun saldırılarla (11) karşı karşıya kalmıştır. Sınır ve Şam gibi geleneksel hedeflerde saldırı sayısı sırasıyla 8 ve 2 olarak kaydedilmiştir. 2015 yılını özellikle farklılaştıran Humus, Derâa, Süveyda ve Haseke bölgelerine ilk defa saldırılar gerçekleşmiş olmasıdır. Bu bölgelerin hepsinde birer saldırı kayda geçmiştir. Vurulan yerlerin niteliği bakımından askerî mevziler listenin en başında (24) yer almaktadır. Takiben silah ve mühimmat deposu (7), konvoy (4), itfaiye istasyonu (1) ve konut (1) mevcuttur. Sivil altyapıların vurulduğu yine ilk kez 2015 yılında kayda geçmiştir.

2016 yılında Hizbullah 11, Suriye rejimi 12 ve IŞİD 1 defaya mahsus olmak üzere hedef alınmıştır. Saldırıların gerçekleştiği bölgeler şu şekilde sıralanmaktadır: Kuneytra (11); Şam kırsalı (6); Şam (3); Sınır, Lübnan ve Humus (1). Ağırıklı olarak askerî

mevzilerin (19) vurulduğu saldırılarda ayrıca silah ve mühimmat deposu (2), havaalanı veya hava üssü (1), konvoy (1) ve bir bina hedef alınmıştır.

2017 yılında saldırıların tekrar yükselişe geçtiği görülmektedir. Toplam 33 saldırının 22'si Suriye rejimine, 6'sı Hizbullah'a, 2'si Ulu-sal Savunma Kuvvetlerine, 2'si İran'a ve biri IŞİD'e karşı gerçekleşmiştir. Kuneytra'da 13, sınırda 8, Şam kırsalında 3, Humus'ta 2, Hama, Halep ve Derâa'da ise birer saldırı gerçekleşmiştir. Askerî mevziler (24) en sık saldırıya uğrayan hedefler olmuştur. Bunun dışında silah ve mühimmat depoları 6 kere, araştırma merkezleri 2 kere ve konvoylar 2 kere vurulmuştur.

Takip eden sene, 2016'daki toplam saldırı sayısına doğru gerileme yaşandığı görülmüştür. Bu saldırılarda 13 kez Hizbullah, 7 kez Suriye rejimi, 3 kez İran ve 1 kez İran bağlantılı diğer milisler hedef alınmıştır. Saldırıların coğrafi dağılımı şu şekilde sıralanmaktadır: Şam (7), Şam kırsalı (4), Humus ve Halep (3), Hama (2), Kuneytra, Sınır, Lazkiye, Süveyda ve Derâa (1). Saldırı sayısı azalmasına rağmen operasyon alanı geniş kalmaya devam etmiştir. Saldırıların değişen coğrafi dağılımı, özellikle sınırda yaşanan misilleme saldırılarının yerini aktif olarak askerî mevzilerle silah ve mühimmat depolarını keşfederek yok etmenin aldığına işaret etmektedir. Nitekim 2016 sene-sindeki operasyonların 8'i askerî

Saldırıların değişen coğrafi dağılımı, özellikle sınırda yaşanan misilleme saldırılarının yerini aktif olarak askerî mevziler, silah ve mühimmat depolarını keşfederek yok etmenin aldığına işaret etmektedir.

mevzi, silah ve mühimmat depolarına dönük gerçekleşmiştir. Geriye kalan 7 saldırı havaalanı veya hava üssüne ve 1'i konvooya yönelmiştir.

2019 yılında toplamda 31 saldırı gerçekleşmiştir. Suriye rejimi (11), Hizbullah (10), İran (8) ve Halk Seferberlik güçlerine (2) dönük gerçekleşen saldırıların 8'i Şam, 7'si Deyrizor, 5'i Şam kırsalı, 3'ü Kuneytra'da ve 2'si Irak'ta yaşanmıştır. Humus, Sınır, Süveyda, Halep ve Derâa'da birer saldırı gözlenmiştir. Bu saldırılar askerî mevziler (18), havaalanları veya hava üsleri (5), silah ve mühimmat depoları (3), araçlar (3) ve araştırma merkezlerine dönük gerçekleşmiştir.

Tablodaki tüm tarihler arası kıyaslama yapıldığında İsrail'in Suriye'de en fazla saldırıyı 2020 yılında (80) gerçekleştirdiği görülmektedir. Hedeflerin 54'ünü Hizbullah, 15'ini Suriye rejimi, 4'ünü kimliği belirsiz gruplar, 3'ünü ise İslami Cihat Örgütü, Golan Halk Kurtuluş Komitesi ve Hizbullah'a bağlı bir grup oluşturmaktadır. En çok saldırı Deyrizor vilayetinde (25) yaşanmıştır. Kuneytra, Şam kırsalı ve Humus'a eşit sayıda (9'ar kez) saldırı düzenlenmiştir. Şam'da 8, Hama ve Halep'te 5, Süveyda'da 2 ve sınırda 1 saldırı yaşanmıştır. Özellikle askerî mevzilerin öne çıktığı (52) saldırılarda ayrıca havaalanları veya hava üsleri (10), silah ve mühimmat depoları (7), araçlar (5), savunma fabrikaları (3), araştırma veya üretim merkezi (2) ve bir okul hedef alınmıştır.

İsrail 2021 yılında Suriye'ye dönük 47 saldırı gerçekleştirmiştir. Bunların içinde 33'ü Hizbullah'a, 9'u Suriye rejimine, 2'si Livâ-i Fatimiyyun'a, 2'si İran kuvvetlerine ve biri Golan Halk Kurtuluş Komitesi'ne yöneliktir. Saldırı bölgelerinde Şam (10), Humus (8), Şam kırsalı (7) ve Kuneytra (6) listenin en başında yer almaktadır. Bu vilayetleri Lazkiye (4), Hama (3), Halep (2) ve sınır (1) takip etmektedir. Lazkiye en çok 2021 yılında saldırı altında kalmıştır. Saldırıların 26'sı askerî mevzilere, 9'u silah ve mühimmat

depolarına, 4'ü araştırma ve geliştirme merkezine, 3'ü havaalanları veya hava üslerine, 2'si Lazkiye Limanı'na ve 1'i savunma fabrikasına yönelik gerçekleştirilmiştir.

2022 senesinde mart ayına kadar 10 ayrı hedef vurulmuştur. Bu saldırıların 5'inde Hizbullah, 3'ünde Suriye rejimi ve 3'ünde kimliği belirsiz gruplar hedef alınmıştır. Daha önceki yılları takip eden şekilde Şam (6) ve Kuneytra (3) en çok saldırı gerçekleştirilen bölgeler olmuştur. Bunun dışında bir kere sınırda çatışma yaşandığı gözlenmiştir. Vurulan hedeflerin 7'si askerî mevzi, 2'si silah ve mühimmat deposu ve 1'i finans binasıdır. 2022 yılında saldırılarda ufak oranda bir düşüş yaşanmasının nedeni İsrail-Rus mutabakatı çerçevesinde anlaşılan yeni şartlara ve küresel gelişmelere bağlanmıştır.

İsrail'in Suriye'deki gelecek operasyonlarına ilişkin fırsatlar ve kısıtlamaların kavranması için Moskova ile ilişkilerinin incelenmesi önem arz etmektedir. Bu noktada ikili ilişkilerin Lazkiye üzerinden okunması elverişlidir. İhracat ve ithalatın büyük bir kısmı Lazkiye Limanı üzerinden yapılmaktadır. Lazkiye, aynı zamanda Suriye Ordusunun ve devlet yönetiminin üst düzey isimlerine ve Rusya'nın S-400'lerini tuttuğu Hmeymim Üssü'ne ev sahipliği yapmaktadır. Rekabet içinde olduğu İran'ı dizginlemek için İsrail'i zimnen destekleyen Moskova, bir yandan da saldırıların bölgede gerilimi tırmandırabileceğine ve ticari uçuşları tehlikeye atabileceğine dair endişe taşımaktadır. Bu nedenle karada düzenlenen ortak devriyeler ve İsrail'i kınayan ifadeler sıklaşmıştır. Buna ek olarak, İsrail Başbakanı Naftali Bennett ve Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in ekim ayında gerçekleştirdikleri görüşme sonrasında uçaklardan ateşlenen mühimmat yerine, karadan karaya füze kullanımına ağırlık verilmesi yeni şartlar üzerinde anlaşıldığına dair iddiaları gündeme getirmiştir. İsrail'in saldırılarda taktiksel değişikliğe gittiğine dair iddialar,

karadan karaya füze kullanımına başvurulduğu durumda Suriye hava savunma sistemlerinin devreye girmediğine işaret etmektedir.

İkili ilişkileri sınavacak olan bir diğer kritik gelişme, Rusya'nın Ukrayna'yı işgal hamlesi olarak yorumlanmıştır. ABD ve Avrupa Birliği'nin Rusya'ya yönelik sert yaptırımları Suriye'de Tel Aviv-Moskova koordinasyona zarar vereceğine dair endişe doğurmuştur. 2022'nin başlarında hava saldırılarında yaşanan düşüş de Ukrayna krizinin yaratabileceği olumsuz sonuçlar çerçevesinde okunmuştur. Ancak İsrail'deki Rusya Büyükelçiliğinin, koordinasyonun devam edeceğine dair açıklaması ve birkaç gün sonra Şam'da yaşanan yeni bir hava saldırısı Ukrayna krizinin ilişkileri germekten ziyade Tel Aviv ve Moskova'nın ortak çıkarlarını ilerletmek için bir fırsat oluşturduğunu göstermektedir.

Son yıllarda saldırıların artması ve kapsamının genişlemesi Esad'ın politikaları üzerinde gerçek bir etki sağlayıp sağlayamadığının çokça sorgulamaya tabi tutulmasına neden olmuştur. İsrail Genelkurmay Başkanı Aviv Kochavi'nin, 2020 yılında verdiği bir açıklamaya göre İran'ın Suriye'ye yerleşmesi yavaşlatılmıştır. İsrail Savunma Kuvvetlerinin 2021 yılına dair değerlendirmesinde ise ulusal güvenlik statüsünde ılımlı bir iyileşme görüldüğü kaydedilmiştir. Söz konusu değerlendirmede, Hizbullah ve İran yanlısı milislerin hassas

stratejik silahlarla yavaşlatıldığına, İran'ın hava savunma bataryaları tedarikinin kesintiye uğratıldığına ve ülkenin kuzeyindeki tehditlerde önemli azalma görüldüğüne yer verilmiştir. Yine askerî kaynaklara göre İran silah sistemlerinin deniz ve kara yolu üzerinden transferinin yüzde 70 oranında engellendiği görülmüştür.¹¹

Suriye'nin kendi hava savunma sistemi, saldırıları önlemede yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle uçaksavar ve karadan havaya füze sistemleri ile İsrail füzelerinin etkisiz hâle getirildiği şeklindeki Suriye iddiaları, İsrail'in askerî gücünü itibarsızlaştırma girişi olarak okunmaktadır. Ancak Hizbullah'ın yerli üretim yoluyla hassas güdümlü füze geliştirmeye devam ettiği konusunda fikir birliği mevcuttur.¹² Nitekim 16 Şubat 2022'de televizyonda bir açıklamada bulunan Nasrallah, Lübnan'da askerî İHA'lar ürettiklerini, ellerindeki binlerce füzeyi hassas güdümlü mühimmat hâline getirecek teknolojiye sahip olduklarını ve geçen yaz 1982'den bu yana en büyük eğitim tatbikatını gerçekleştirdiklerini söylemiştir.¹³ İsrail merkezli Alma Center ise geçtiğimiz kasım ayında yayımladığı raporda İran'ın Suriye'ye karadan havaya füze sistemleri kaçakçılığı sürecinde olduğunu iddia etmiştir.¹⁴ İsrail'in gizli sevkiyatları ortaya çıkarma konusundaki istihbarat yeteneklerine rağmen, İran ve vekilleri tedarik zincirlerini gizlemek için yeni ve yaratıcı yollarla ortaya çıkmaktadır.

¹¹ Judah Ari Gross, "In 2022, IDF to focus on curbing Tehran in Syria, prepping strike on Iran nuke sites", *The Times of Israel*, 28.12.2021.

¹² Seth Frantzman, "Has Israel's 'war between the wars' strategy worked against Iran in Syria", *FDD's Long War Journal*, 30.10.2020.

¹³ "Hezbollah claims it's making drones and missiles in Lebanon; chief offers export opportunity", *Defense News*, 16.02.2022.

¹⁴ Yaakov Lappin, "Iranian Air Defense Systems in Syria and Hezbollah hands Challenge the Israeli Air Force", *Alma Research and Education Center*, 16.11.2021.

SONUÇ

Esad rejimi, İsrail-Suriye sınırındaki Derâa vilayetinde havadan ve karadan saldırı gerçekleştiriyor.

Caydırıcılık, minimum zayıat ve anti-statüko prensipleri üzerine inşa edilen İsrail güvenlik mimarisi, İran'ın Suriye'de derinleşen milis ve tünel ağları ile kültürel ve ekonomik faaliyetleri neticesinde başta ABD olmak üzere çeşitli müttefiklerden alınan destekle savunma sistemlerini güncellemeye, birliklerini geliştirmeye ve hava saldırılarına ağırlık vermeye odaklanmıştır.

İsrail, Suriye'deki askerî ve siyasi gelişmeleri şekillendirecek araçlara sahip değildir ve saldırıların hukukiliği tartışma konusudur. Bu durum, İsrail'in Hizbullah'ın yeteneklerini ve İran'ın Suriye'deki faaliyetlerini ancak geçici

olarak sabote edebileceğini göstermektedir. Savaş sonrası Suriye'yi tanımlaması en muhtemel senaryolar İran'a bağımlı bir Esad hükûmeti veya parçalanmış bir siyasi yapı olarak gözükmektedir. Bu seçeneklerin hiçbiri İsrail'in ulusal çıkarlarıyla örtüşmediğinden, kalıcı bir çözüm bulmak amacıyla İran'ı uzak tutacak bir anlaşma sağlanıp sağlayamayacağını ancak zaman gösterecektir. Bu esnada İsrail'in İran karşıtı kampanyasında başarılı olmak için savunma gücünü "bölgesel ortamı değiştirmek için stratejik bir araç" olarak kullanmak yerine "gerçek zamanlı tehditleri ortadan kaldıran bir taktik araç" olarak kullanması tavsiye edilmektedir.¹⁵

¹⁵ Larry Hanavuer, "Israel's Interests and Options in Syria", *RAND Corporation*, 2016.

NOTLAR

[illegible]

www.orsam.org.tr

[orsamorgtr](https://www.youtube.com/orsamorgtr)